

Spis treści

Wstęp	8
--------------------	---

SZTUKA W KRYZYSIE

Wprowadzenie

Wyzwania nowoczesności	11
-------------------------------------	----

Przeciw wojnie*

Erich Maria Remarque, <i>Na Zachodzie bez zmian</i>	13
Jaroslav Hašek, <i>Przygody dobrego wojaka Szwejka</i>	15

Zdejmując z ramion płaszcz Konrada

Antoni Słonimski, <i>Czarna wiosna</i>	18
Władysław Broniewski, <i>Oczy</i>	19
Leopold Staff, <i>Wysokie drzewa</i>	20
Konstanty Ildefons Gałczyński, <i>Strasna zaba. Wiersz dla sepleniących</i>	21
<i>Skumbrie w tomacie</i>	22
Bolesław Leśmian, <i>Dziewczyna</i>	24
<i>Topielec</i>	26

Kontynuacje i nawiązania*

Jarosław Marek Rymkiewicz, <i>Moje dziecko pośmiertne</i>	26
<i>Potwory</i>	27

Czytanie ze zrozumieniem

Piotr Rudzki, <i>O Czystej Formie</i>	29
Witkacy, <i>Najnowsza artystyczna nowalia!! Piurblagizm!! Teoria czystej blagi*</i>	31
<i>Do przyjaciół gówniarzy*</i>	31

Kontynuacje i nawiązania

Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>	33
--	----

W stronę klasycyzmu – skamandryci

Leopold Staff, <i>Ars poetica</i>	35
Julian Tuwim, <i>Rzecz Czarnoleska</i>	36
<i>Wiosna</i>	36
<i>Ranyjulek</i>	37
<i>Rzuciłbym to wszystko</i>	37
<i>W Warszawie</i>	38
Jan Lechoń, <i>Pytasz, co w moim życiu...*</i>	39
Jarosław Iwaszkiewicz, <i>Piosenka z Pass Lueg*</i>	40
Kazimierz Wierzyński, <i>Miasta i ludzie*</i>	40
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Ślepa</i>	41
<i>Kurze tapki</i>	41
Zuzanna Ginczanka, <i>Do zazdrosnej</i>	42
<i>Do pana, który zwykł mnie pytać: „Z kim pani flirtuje?”</i>	42

W stronę przyszłości: futuryzm i awangardy

Bruno Jasieński, <i>Pieśń o głodzie (Śpiew maszynistów)*</i>	49
Stanisław Młodożeniec, <i>XX wiek*</i>	50

Tadeusz Peiper, <i>Naga</i>	51
Julian Przyboś, <i>Gmachy</i>	51
<i>Notre-Dame</i>	52
Eksperymenty powieściowe	
Marcel Proust, <i>W poszukiwaniu straconego czasu*</i>	57
Jarosław Iwaszkiewicz, <i>Panny z Wilka</i>	61
Aldous Huxley, <i>Nowy wspaniały świat*</i>	63
Bruno Schulz, <i>Sklepy cynamonowe</i>	67
Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i>	71
Franz Kafka, <i>Proces</i>	75
Zofia Nałkowska, <i>Granica</i>	80
Maria Kuncewiczowa, <i>Cudzoziemka</i>	83
Na scenie	
Jerzy Szaniawski, <i>Adwokat i róże</i>	87
Witkacy, <i>Szewcy</i>	90
Kontynuacje i nawiązania	
Witold Gombrowicz, <i>Operetka</i>	95
W obliczu katastrofy	
Józef Czechowicz, <i>modlitwa żałobna</i>	99
<i>wieczorem</i>	101
Czesław Miłosz, <i>Obłoki</i>	102
Witold Gombrowicz, <i>Trans-Atlantyk</i>	103
Poćwicz przed maturą	
Zofia Nałkowska, <i>Granica</i>	105
SZTUKA W SŁUŻBIE	
Wprowadzenie	
Głosem zbiorowości	109
Katastrofa totalna. Literackie oblicza wojny	
Wybory tragiczne	110
Krzysztof Kamil Baczyński, <i>Elegia o... [chłopcu polskim]</i>	111
<i>Pokolenie</i>	112
<i>Historia</i>	113
<i>Biała magia</i>	115
Tadeusz Gajcy, <i>Miłość bez jutra</i>	116
Andrzej Trzebiński, <i>o niebieskim pachnącym groszku</i>	116
Krystyna Kraheńska, <i>Hej, chłopcy, bagnet na broń...</i>	118
Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze*</i>	119
Tadeusz Borowski, <i>Pożegnanie z Marią</i>	123
<i>Dzień na Harmenzach</i>	125
<i>U nas w Auschwitzu</i>	126
<i>Odezwa*</i>	128
Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>	129
<i>Wieża</i>	130
Zuzanna Ginczanka, <i>*** [Non omnis moriar...]*</i>	133
Kontynuacje i nawiązania	
Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>	135
Czesław Miłosz, <i>Campo di Fiori</i>	139

<i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>	141
<i>Piosenka o porcelanie</i>	143
<i>Dziecię Europy</i>	146
Tadeusz Różewicz, <i>Ocalony</i>	148
<i>Zostawcie nas</i>	149
<i>Lament</i>	150
Czy możliwa jest sztuka po Oświęcimiu?	
Albert Camus, <i>Mit Syzyfa</i>	153
<i>Dżuma</i>	154
Günter Grass, <i>Błaszany bębenek*</i>	158
Tadeusz Konwicki, <i>Nowy świat i okolice (Przekleństwo podobieństw)*</i>	163
Anna Świrszczyńska, <i>Budowałam barykadę*</i>	165
Miron Białoszewski, <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i>	168
Julian Tuwim, <i>Kwiaty polskie</i>	173
Realizm socjalistyczny	
Żelazne kurtyny	174
Doktryna socrealizmu	174
Czytanie ze zrozumieniem	
Czesław Miłosz, <i>Zniewolony umysł (Ketman)</i>	176
Władysław Broniewski, <i>Pokłon Rewolucji Październikowej*</i>	181
Adam Ważyk, <i>Lud wejdzie do śródmieścia</i>	183
Konstanty Ildefons Gałczyński, <i>Requiem?</i>	184
Czesław Miłosz, <i>Zniewolony umysł (Delta czyli trubadur)</i>	186
Pożegnanie z utopiami	
George Orwell, <i>Rok 1984</i>	191
Michaił Bułhakow, <i>Mistrz i Małgorzata</i>	194
Adam Ważyk, <i>Poemat dla dorosłych</i>	202
Leopold Tyrmand, <i>Dziennik 1954*</i>	203
Andrzej Bursa, <i>Sylogizm prostacki</i>	205
<i>Miłość</i>	205
<i>Luiza</i>	206
Stanisław Czycz, <i>Szczur*</i>	208
Marek Hłasko, <i>Najświętsze słowa naszego życia</i>	209
Sławomir Mrożek, <i>Mały przyjaciel</i>	215
Bohumil Hrabal, <i>Pociągi pod specjalnym nadzorem*</i>	219
Poćwicz przed maturą	
Andrzej Bursa, <i>Z zabaw i gier dziecięcych</i>	224
SZTUKA NA ROZDROŻU	
Wprowadzenie	
Krajobraz po odwilży	227
„Idy marcowe”	227
W kostiumie science fiction	
Stanisław Lem, <i>Solaris</i>	230
<i>Wizja lokalna (Appendix. Rozumowany słowniczek Ziemsko-Ziemski luzańskich i kurdlandzkich wyrazów obiegowych oraz synturalnych)</i>	231

Spoleczne odmiany polszczyzny	236
Jacek Dukaj, <i>Katedra</i>	237
Poodwilżowe klimaty	
Miron Białoszewski, <i>Ballada o zejściu do sklepu</i>	241
<i>Karuzela z madonnami</i>	242
Zbigniew Herbert, <i>Piekło</i>	245
<i>Tren Fortynbrasa</i>	245
Stanisław Grochowiak, <i>Arachne w pająka przelstoczona</i>	247
<i>Fryzjer</i>	249
<i>Rozbieranie do snu</i>	250
<i>Płonąca żyrafa</i>	252
Rafał Wojaczek, <i>Czemu nie ma tancerki</i>	254
<i>Początek wiersza*</i>	254
Wisława Szymborska, <i>Radość pisania</i>	256
<i>Z nieodbytej wyprawy w Himalaje</i>	257
<i>Sto pociech</i>	259
Mała stabilizacja	
Tadeusz Różewicz, <i>Kartoteka*</i>	262
<i>Streszczenie*</i>	266
<i>Trawa</i>	267
<i>Cień</i>	268
Tadeusz Konwicki, <i>Mała apokalipsa</i>	269
Nowa Fala	
Czytanie ze zrozumieniem	
Václav Havel, <i>Siła bezsilnych</i>	273
Stanisław Barańczak, <i>NN usiłuje przypomnieć sobie słowa modlitwy</i>	277
<i>Ta dłoń może być garścią i może być pięścią</i>	278
<i>W celi tej, gdzie dążenie celem</i>	279
Przekład	
Ogden Nash, <i>Kaczka</i>	281
Ewa Lipska, <i>O czym myśli dziewczyna na lekcji gramatyki języka polskiego</i>	284
<i>Egzamin</i>	285
Adam Zagajewski, <i>Nieśmiertelność</i>	286
<i>Komunikat</i>	286
Julian Kornhauser, <i>Sprostowanie*</i>	288
<i>Jak zobaczysz tłum, wracaj szybko do domu*</i>	288
Ryszard Krynicki, <i>Język, to dzięki mięso</i>	289
Jacek Bierezin, <i>Dopóki są te stosy*</i>	290
Edward Stachura, <i>List do pozostałych</i>	291
Kontynuacje i nawiązania	
Wisława Szymborska, <i>Głos w sprawie pornografii</i>	293
<i>Cebula</i>	294
<i>Życie na poczekaniu</i>	295
Czytanie ze zrozumieniem	
Zbigniew Herbert, <i>Pan Cogito czyta gazetę</i>	296
<i>Potęga smaku</i>	297
<i>Rozmyślenia Pana Cogito o odkupieniu</i>	298
<i>Przesłanie Pana Cogito</i>	299
Jan Polkowski, <i>Przesłanie Pana X</i>	300

Marcin Świetlicki, <i>Dla Jana Polkowskiego</i>	301
Kontynuacje i nawiązania	
Miron Białoszewski, <i>Usięwodzenie siedzenie*</i>	303
<i>Wyglądanie przez pręty*</i>	303
Czesław Miłosz, <i>Ale książki</i>	304
<i>Oeconomia divina</i>	305
Poćwicz przed maturą	
Sławomir Mrozek, <i>Tango</i>	306
 POGRANICZA SZTUKI	
Wszystko już było	
Kurt Vonnegut, <i>Matka noc*</i>	315
Gabriel Garcia Márquez, <i>Sto lat samotności</i>	316
Julio Cortázar, <i>Gra w klasy*</i>	319
Jorge Luis Borges, <i>Suma*</i>	321
<i>Nic fabuły</i>	321
Umberto Eco, <i>Imię róży</i>	322
Jerzy Andrzejewski, <i>Bramy raj</i>	325
Tadeusz Różewicz, <i>Bez</i>	328
<i>Wiersz</i>	329
Wisława Szymborska, <i>Kot w pustym mieszkaniu</i>	330
Kontynuacje i nawiązania	
Miron Białoszewski, <i>Wywiad*</i>	332
Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i>	335
„bruLion” i okolice	
Paweł Huelle, <i>Weiser Dawidek*</i>	339
Andrzej Stasiuk, <i>Grzesiek</i>	344
Olga Tokarczuk, <i>Prawiek i inne czasy</i>	348
Jacek Podsiadło, <i>*** [Nie myli się polski język...]*</i>	349
Marcin Świetlicki, <i>Oblężenie*</i>	350
Pokolenie X	
Czytanie ze zrozumieniem	
Josif Brodski, <i>Pochwała nudy</i>	353
Wojciech Kuczok, <i>Gnój</i>	358
Dorota Masłowska, <i>Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną</i>	360
Sławomir Shuty, <i>Zwał*</i>	363
Tadeusz Dąbrowski, <i>*** [To jest wers pierwszy...]</i>	365
Wartościowanie w języku	366
Poćwicz przed maturą	
Jan Paweł II, <i>Ktoś prowadził tę kulę</i>	368
Tablica chronologiczna	370
Indeks rzeczowy	373
Indeks osób i utworów	374